

**Međunarodni pakt o
građanskim i političkim
pravima**

Distr.
OPĆA

CCPR/C/HRV/CO/2
29 listopad 2009

Izvornik: ENGLESKI

ODBOR ZA LJUDSKA PRAVA
Devedesetsedmo zasjedanje
12.-30. listopad 2009.

**RAZMATRANJE IZVJEŠĆA PODNESENIH OD STRANE DRŽAVA STRANAKA
PREMA ČLANKU 40. PAKTA**

Zaključna razmatranja Odbora za ljudska prava

HRVATSKA

1. Odbor za ljudska prava razmatrao je drugo periodično izvješće Republike Hrvatske (CCPR/C/HRV/2) na 2661. i 2662. sastanku održanom 14. i 15. listopada 2009. (CCPR/C/SR.2661 i 2662). Na 2681. sastanku održanom 28. listopada 2009. (CCPR/C/SR.2681) usvojena su sljedeća zaključna razmatranja.

A. Uvod

2. Odbor pozdravlja podnošenje drugog periodičnog izvješća od strane Države stranke u kojem se daju detaljne informacije o mjerama koje je Država stranka poduzela kako bi unaprijedila primjenu Pakta. Nadalje, Odbor pozdravlja pisane odgovore (CCPR/C/HRV/Q/2/Add.1) koje je država stranka dostavila unaprijed kao i odgovore koje je Odbor dobio tijekom razmatranja izvješća, te dodatne informacije koje su dostavljene nakon razmatranja izvješća.

B. Pozitivni aspekti

3. Odbor pozdravlja niz ustavnih izmjena i dopuna, kao i zakonodavne, administrativne i praktične mjere poduzete s ciljem unaprjeđenja promoviranja i zaštite ljudskih prava u Državi stranci nakon razmatranja inicijalnog izvješća, a naročito:

- a. činjenicu da su odredbe Pakta u rangu ustavnog zakona te da su ih sudovi Države stranke počeli primjenjivati;
- b. usvajanje Zakona o suzbijanju diskriminacije u 2008. godini;
- c. postignut napredak s obzirom na ravnopravnost spolova, uključujući:

- i) usvajanje relevantnih zakona, kao što je Zakon o ravnopravnosti spolova u 2008. godini;
 - ii) uspostavljanje nacionalnog mehanizma za poboljšanje položaja žena, uključujući županijska povjerenstva za ravnopravnost spolova; te
- d. poduzete korake za suzbijanje i sprječavanje trgovanja ljudima, uključujući Nacionalni Akcijski plan za borbu protiv trgovanja ljudima za razdoblje između 2009. i 2011., te sporazum o suradnji između ministarstava i nevladinih organizacija, kao i sporazume o suradnji sa susjednim državama.

C. Glavna pitanja zabrinutosti i preporuke

4. Odbor, uzimajući u obzir da Država stranka ima namjeru poduzeti izmjenu Ustava, ostaje zabrinut da neke odredbe ograničavaju određena prava samo na „državljanec“, uključujući jednakost pred sudovima (čl. 26.). (čl. 2. Pakta)

Država stranka treba uskladiti sve odredbe s člankom 2., stavkom 1. i člankom 26. Pakta, uzimajući u obzir Odborove Opće komentare broj 15 o položaju stranaca prema Paktu.

5. Uzimajući u obzir usvajanje opsežnih mjera s ciljem sprečavanja i suzbijanja diskriminacije prema nacionalnim manjinama te zločina iz mržnje, Odbor ostaje zabrinut zbog *de facto* diskriminacije i netolerancije s kojom se suočavaju pripadnici nacionalnih manjina, uključujući i izvještaje o fizičkim i verbalnim napadima te sporost u aktivnostima istrage i procesuiranja. Također je zabrinut da područja posebne državne skrbi, u koja se većina povratnika srpskog podrijetla vraća, nastavljaju zaostajati u uvjetima ekonomskog i socijalnog razvoja. (čl. 2., 26. Pakta)

Država stranka treba pojačati svoje mjere za suzbijanje diskriminacije te fizičkih i verbalnih napada na pripadnike nacionalnih manjina, naročito pripadnika srpske nacionalne manjine. Država stranka također treba pojačati napore kako bi se osiguralo sprečavanje kao i brza provedba istrage i procesuiranja takvih napada, te žrtvama osigurao pristup učinkovitim pravnim lijekovima. Trebale bi se provesti intenzivne javne kampanje kako bi se nadišle predrasude o nacionalnim manjinama. Država stranka treba nastaviti svoje napore kako bi ubrzala ekonomski razvoj u regijama većinski naseljenim povratnicima srpskog podrijetla.

6. Pozdravljajući usvajanje različitih mjera s ciljem omogućavanja povratka svih raseljenih osoba u Državu stranku, Odbor nastavlja biti zabrinut zbog prepreka s kojim se suočavaju povratnici, naročito pripadnici srpske nacionalne manjine koji se susreću s poteškoćama koje se odnose na povrat njihove imovine ili njihovih stanarskih prava, na pristup sredstvima za pomoć u obnovi, kao i na reintegraciju u hrvatsko društvo. Odbor je također zabrinut zbog izvještaja da mnoge izbjeglice odlučuju ne vratiti se za stalno u Državu stranku. Odbor žali zbog manjka dostavljenih podataka koji se odnose na pristup stambenom zbrinjavanju bivših nositelja stanarskog prava, raščlanjenih po etničkoj pripadnosti i spolu. (čl. 2., 12. i 26. Pakta)

Država stranka treba pojačati svoje napore kako bi olakšala povratak i reintegraciju svih raseljenih osoba, sa ciljem osiguranja mogućnosti njihova trajnog prebivanja u Državi stranci. Trebala bi također provjeriti broj

raseljenih osoba koji se ne žele ili ne mogu vratiti te dalje istražiti razloge njihova nepovratka. Država stranka treba također ubrzati adekvatno stambeno zbrinjavanje bivših nositelja stanarskog prava i vlasnika imovine koji se žele vratiti u Državu stranku. Država stranka treba osigurati da se preostali zahtjevi i žalbe, koji se odnose na sredstva za rekonstrukciju povodom nastale štete za vrijeme i nakon rata, rješavaju na brz i nediskriminirajući način.

7. Odbor je zabrinut da, usprkos postignutom napretku u poboljšanju položaja žena osobito u njihovom sudjelovanju u političkom životu i javnoj službi, nejednakosti između žena i muškaraca i dalje postoje na mnogim područjima. Odbor ponavlja svoju zabrinutost zbog visokog postotka nezaposlenosti žena te zbog podzastupljenosti žena u zakonodavnim i izvršnim tijelima. Također je zabrinut zbog trajnih stereotipa koji se odnose na ulogu žena u društvu. (čl. 3., 25. i 26. Pakta)

Država stranka treba pojačati svoje mjere kako bi se osigurala jednakost žena i muškaraca na svim područjima, uključujući učinkovitiju provedbu relevantnog zakonodavstva te povećano financiranje institucija osnovanih za promicanje i zaštitu ravnopravnosti spolova. Potrebno je također poduzeti pozitivne i koordinirane mjere kako bi se dalje povećalo sudjelovanje žena u javnom i političkom životu, kao i u privatnom sektoru, te dostaviti, u idućem periodičkom izvješću, informacije o konkretnim postignutim rezultatima, naročito vezano uz zapošljavanje u privatnom sektoru. Država stranka treba pojačati svoje napore kako bi uklonila rodne stereotipe sa ciljem promjene percepcije uloge žena u društvu, uključujući javne edukativne kampanje na nacionalnoj i lokalnoj razini te obuku školskih učitelja o ravnopravnosti spolova.

8. Odbor, uzimajući u obzir značajne napore poduzete od Države stranke, zabrinjavaju slučajevi obiteljskog nasilja te nekažnjavanje uslijed niske stope osuda. Odbor žali zbog nedostatka statističkih podataka o pritužbama, progonima, osudama i naknadama u predmetima nasilja prema ženama, kao i informacija o prihvatilištima dostupnima žrtvama nasilja. (čl. 3., 7., 23. i 26. Pakta)

Država stranka treba pojačati svoje napore za suzbijanje nasilja u obitelji putem, između ostalog:

- a. učinkovite primjene Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji i ostalih relevantnih zakonskih propisa;**
- b. pripreme odgovarajuće statistike koja uključuje spol, dob i obiteljsku vezu žrtava i počinitelja, vrste nametnutih sankcija kao i odštetu dodijeljenu žrtvama; te**
- c. dostupnosti odgovarajuće i dostatne usluge žrtvama, uključujući odgovarajući broj skloništa i rehabilitacijskih programa.**

9. Usprkos objašnjenju ponuđenom od delegacije, Odbor ponavlja svoju zabrinutost da članak 17. Ustava Države stranke nije u potpunosti u suglasnosti s člankom 4. Pakta, u smislu da su ustavni temelji koji opravdavaju derogaciju širi od zahtjeva iz članka 4, da mjere derogacije nisu ograničene na one određene zahtjevima situacije, te da određena prava koja se prema Paktu ne mogu derogirati nisu uključena u članak 17. (čl. 4. Pakta)

Država stranka treba osigurati da su ustavne odredbe koje uređuju stanje nužde u potpunosti usklađene s člankom 4. Pakta. U tom smislu, Odbor svraća pozornost Države stranke na Opći komentar br. 29 (2001) o derogacijama u stanju nužde.

10. Unatoč javnoj predanosti Države stranke da nastavi s procesuiranjem svih neriješenih slučajeva ratnih zločina, Odbor ostaje zabrinut zbog navoda da mnogi potencijalni slučajevi ratnih zločina ostaju neriješeni, te da je odabir slučajeva neproporcionalno usmjeren prema etničkim Srbima. Odbor žali zbog nedostatka statističkih podataka dostavljenih od Države stranke o nacionalnosti počinitelja i žrtava u nacionalnim suđenjima za ratne zločine. Odbor zamjećuje mali broj slučajeva procesuiranih pred specijalnim odjelima za ratne zločine. Odbor također žali zbog manjka detaljnih informacija o slučajevima u kojima je primijenjen Zakon o općem oprost. Konačno, Odbor sa zabrinutošću ističe da Država stranka još uvijek nije locirala i predala Međunarodnom kaznenom sudu za bivšu Jugoslaviju (MKSJ) potrebne dokumente vezane uz vojno granatiranje od strane hrvatskih snaga tijekom Operacije Oluja 1995. godine, kako bi se omogućio nastavak istrage Suda. (čl. 2., 6., 7. i 14. Pakta)

Država stranka treba:

- a. što prije identificirati ukupan broj i raspon počinjenih ratnih zločina, neovisno o nacionalnosti uključenih osoba, kako bi se što prije procesuirali preostali slučajevi;
- b. poduzeti učinkovite mjere kako bi se osiguralo da se svi slučajevi ratnih zločina procesuiraju na nediskriminirajući način, neovisno o nacionalnosti počinitelja, te prikupiti statističke podatke o žrtvama i optuženicima bivših i sadašnjih suđenja za ratne zločine;
- c. pojačati svoje napore kako bi se osiguralo da se mogućnost delegacije slučajeva na specijalne odjele za ratne zločine koristi u najvećoj mjeri; te
- d. osigurati da se Zakon o općem oprost ne primjenjuje u slučajevima ozbiljnih kršenja ljudskih prava ili kršenja koja dosežu zločine protiv čovječnosti ili ratne zločine; te
- e. ubrzati pronalazak i dostavu dokumenata hrvatskih vojnih operacija koje je zatražio MKSJ u izvršenju svog istražnog rada;
- f. osigurati neprimjenu zastare za vrijeme kada je sukob trajao kako bi se omogućilo procesuiranje ozbiljnih slučajeva mučenja i ubojstava.

11. Odbor je zabrinut zbog suđenja za ratne zločine u odsutnosti, uzimajući u obzir protivljenje ureda državnog odvjetnika takvim suđenjima. (čl. 14. Pakta)

Država stranka treba osigurati da osobe osuđene u odsutnosti imaju pristup učinkovitim pravnim lijekovima uz mogućnost ponovnog otvaranja slučaja, te da se takva suđenja provode u skladu s člankom 14. Pakta u svjetlu Općih komentara br. 32 (stavci 31. i 36.).

12. Uzimajući u obzir izjavu Države stranke koja se odnosi na njenu obvezu da se ukine upotreba zatvorenih kreveta za vezanje (kavez/mreža kreveta) kao sredstva svladavanja mentalno oboljelih pacijenata, uključujući djecu, u ustanovama, Odbor je zabrinut zbog trenutnog korištenja takvih kreveta. Odbor podsjeća da takva praksa predstavlja nehumano i ponižavajuće postupanje. (čl. 7., 9. i 10. Pakta)

Država stranka treba bez odgode poduzeti mjere kako bi se prekinula upotreba zatvorenih kreveta za vezanje u psihijatrijskim i sličnim ustanovama. Država stranka treba također ustanoviti sustav inspekcije uzimajući u obzir Načela Ujedinjenih Naroda za zaštitu mentalno oboljelih i poboljšanje brige za mentalno zdravlje.

13. Odbor prima na znanje zakonodavstvo usvojeno od Države stranke kako bi se unaprijedilo stanje u pritvorima, uključujući Akcijski plan Strategije reforme pravosuđa iz 2008. i Akcijski plana za poboljšanje zatvorskog sustava iz 2009., ali je zabrinut zbog kontinuirano loših uvjeta u pritvorskim jedinicama Države stranke, uključujući prenapučenost i neadekvatan pristup zdravstvenoj skrbi. (čl. 7., 10. Pakta)

Država stranka treba pojačati svoje napore radi poboljšanja uvjeta svih osoba lišenih slobode, sa ciljem usklađenosti sa svim zahtjevima Pravila minimalnih standarda za tretman zatvorenika. Kao pitanje prioriteta potrebno je rješavati prenapučenost, između ostalog kroz povećanje upotrebe alternativnih oblika kažnjavanja te smanjenu upotrebu pritvora. Država stranka treba dostaviti Odboru statističke podatke i druge informacije koje prikazuju postignuti napredak u tom pogledu u svojem sljedećem periodičkom izvješću.

14. Odbor, uzimajući u obzir mali broj interno raseljenih osoba (IRO) i napore poduzete od Države stranke kako bi osiguralo rješenje njihovih zahtjeva, zabrinjava činjenica da mnogi od tih osoba ostaju u zajedničkim skloništima. (čl. 12.)

Država stranka treba pronaći, bez odgode, održiva rješenja za sve IRO-e u konzultacijama s preostalim raseljenim osobama i u skladu sa Smjernicama o internom raseljenju (E/CN.4/1998/53/Add.2).

15. Uzimajući u obzir napredak postignut od Države stranke na povećanju učinkovitosti pravosudnog sustava, između ostalog usvajanjem Strategije reforme pravosuđa iz 2005., Odbor je zabrinut nastavkom značajnog zaostatka u rješavanju sudskih predmeta te kašnjenjima u sudskim postupcima. (čl. 14. Pakta)

Država stranka treba nastaviti provoditi i jačati mjere koje se odnose na smanjenje broja zaostalih sudskih predmeta i na smanjenje kašnjenja u postupcima.

16. Primajući na znanje napore uložene od Države stranke s ciljem osiguranja jednakog pristupa državljanstvu, Odbor izražava zabrinutost zbog navoda da se neke nacionalne manjine, primjerice Romi i Srbi, nastavljaju suočavati s teškoćama u dobivanju državljanstva. (čl. 16., 26., 27. Pakta)

Država stranka treba nastaviti jačati svoje napore sa ciljem olakšanja jednakog pristupa državljanstvu, naročito pripadnika nacionalnih manjina, te kako bi se osiguralo da administrativni postupci i zakonodavne odredbe o državljanstvu ne stavljaju u nepovoljniji položaj osobe koje nisu hrvatske nacionalnosti.

17. Odbor izražava zabrinutost zbog navoda da zastrašivanja i napadi na novinare nisu primjereno istraženi od strane Države stranke te da percepcija da su novinari u posebnoj opasnosti od napada loše utječe na slobodu tiska. (čl. 14., 19. Pakta)

Država stranka treba pojačati svoje mjere kako bi spriječila zastrašivanja novinara te hitno istražila, izvela pred sud i kaznila počinitelje napada ili prijetnji na novinare, te izvršila naknadu žrtvama. Također treba javno osuditi slučajeve uznemiravanja i napada te općenito poduzeti oštrije mjere kako bi se osigurala sloboda tiska.

18. Odbor pozdravlja napredak učinjen s obzirom na sudjelovanje pripadnika nacionalnih manjina u javnom životu, ali je zabrinut zbog niske zastupljenosti manjina na razini lokalne i regionalne vlasti. (čl. 25., 26. i 27. Pakta)

Država stranka treba pojačati svoje napore kako bi osigurala adekvatnu političku zastupljenost i sudjelovanje manjina na svim razinama vlasti, naročito pripadnika romske i srpske manjine.

19. Pozdravljajući korake koje je Država stranka poduzela kako bi poboljšala položaj Roma, uključujući Nacionalni program za Rome i Akcijski plan desetljeća za uključivanje Roma 2005-2015, Odbor je zabrinut zbog *de facto* segregacije romskih učenika u nekim školama. (čl. 26., 27. Pakta)

Država stranka treba pojačati svoje napore u provedbi zakonskih odredbi sa ciljem učinkovitog okončanja *de facto* segregacije neke romske djece u školama.

20. Država stranka treba široko distribuirati tekst drugog periodičnog izvješća, pisane odgovore na dodatna pitanja sastavljena od strane Odbora te predmetna zaključna razmatranja u širokoj javnosti, kao i među sudskim, zakonodavnim i upravnim vlastima, civilnom društvu i nevladinim organizacijama koje djeluju u državi. Papirnati primjerci tih dokumenata trebaju biti dostavljeni sveučilištima, javnim knjižnicama, parlamentarnoj knjižnici i ostalim relevantnim mjestima. Odbor također predlaže da se izvješće i zaključna razmatranja prevedu na službene jezike Države stranke.

21. U skladu s pravilom 71., stavkom 5. Pravila o postupanju Odbora, Država stranka treba unutar godine dana dostaviti relevantne informacije o provedbi preporuka Odbora iz stavaka 5., 10. i 17.

22. Odbor zahtijeva da Država stranka dostavi svoje treće periodično izvješće do 30. listopada 2013., s preciznim, najnovijim informacijama o svim preporukama te općenito o Paktu u cjelini. Odbor također zahtijeva da Država stranka, prilikom izrade trećeg periodičnog izvješća, konzultira civilno društvo i nevladine organizacije koje djeluju u državi.